

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.

0030 OSLO

Deres ref.

Vår sak

Sted/Dato

08/00558-015 005754/08 SR
665.20

Oslo, 26.05.08

HØRING - OPPFØLGING AV STORTINGETS VEDTAK OM NY ALDERSPENSJON I FOLKETRYGDEN MED UTKAST TIL LOVENDRINGER

Landsorganisasjonen i Norge viser til departementets brev av 28.01.08 angående ovennevnte sak.

LO viser til den omfattende pensjonspolitiske prosess som har pågått med bl.a. vesentlige endringer i forhold til Pensjonskommissjonens innstilling i NOU 2004:1. LO har gjennom sin uttalelse til denne utredningen, egen kongressbehandling i 2005 og til slutt årets tariffoppgjør hatt betydelig innflytelse på pensjonsreformens innhold.

Vi viser samtidig til de brede prosesser som må komme på tjenestepensjonenes område for å sikre norske arbeidstakere en pensjonsdekning som er minst like god som i dag og organisert i et mer fremtidsrettet, effektivt og bærekraftig system enn før reformprosessen startet.

Selv om vi kan se ytterligere forbedringsmuligheter i folketrygden, vil vi her legge det brede pensjonsforliket i Stortinget og meklingsforslaget om AFP til grunn for våre kommentarer. Disse begrenser seg således til tre hovedtrekk i det skisserte opplegget

1. Pensjonsnivået

Et viktig siktemål for pensjonsreformen var å skape et enklere og mer oversiktelig system, der arbeid skulle gi den enkelte en lett forståelig opptjening av senere alderspensjon. Dette var godt ivaretatt ved forlikets opplegg med 1,35 % av lønn for hvert år. AFP-løsningen med 0,314 % ville da fremstå som et enkelt forståelig påslag ($1,35 + 0,314 = 1,664\%$).

Høringsnotatets forslag om at en i stedet skal tjene opp en samlet pensjonsbeholdning med 18,1 % av lønn som så skal deles på antatt antall år som pensjonist med tillegg av en ikke fastlagt arvegevinst gir i det nye systemet:

- lavere pensjon, med høringsnotatets forutsetninger (kanskje typisk 5000 kr per år eller mer)
- en mer komplisert og usikker beregning

LO krever derfor at en går tilbake til den opptjeningsberegning som også ble lagt til grunn for AFP-løsningen (som kom etter høringsnotatets ferdigstilling).

Når det gjelder spørsmålet om fra hvilken alder opptjeningen skal starte, ville det være mest i samsvar med alleårsregelen at dette var tidligst mulig, ved 13 år. Da en slik aldersgrense kan fremstå som spesiell i forhold til arbeidsinntekt, kan 15 år være en rimelig løsning for å markere en endring i forhold til dagens 17 år.

2. Opptjening for bortfall av yrkesaktivitet

En grunnleggende premiss for LO-kongressens aksept for bortfall av dagens besteårsregel var forsterket pensjonsopptjening ved fravær fra lønnet arbeid (arbeidsledighet, avklaringspenger, omsorgsarbeid, verneplikt m.v.). Vi konstaterer at regjeringen her følger opp LO s premisser, men krever presiseringer/forsterkinger på tre viktige punkter.

i) Tak på 7,1 G

Dersom alleårsprinsippet skal følges må taket være det samme for all opptjening og ikke "bare" 6 G som foreslått her.

ii) Tilbakevirkende kraft

LO mener at en konsekvent oppfølging av overgangen fra besteårsregel til alleårsregel er full tilbakevirkende opptjening for de som omfattes av nytt system. Avvik fra dette prinsipp må evt. begrunnes i urimelig store praktiseringsmessige kostnader. Vi vil her særlig nevne opptjening for ulønnet omsorg for andre enn barn, der vårt forbund for ansatte i berørte statlige fagetater for systemet foreslår en individuell søknadsordning.

iii) Ufrivillig deltid

Pensjonsopptjening for ufrivillig deltid var et særlig sentralt punkt for LO-kongressen, bl.a. ut fra likestillingshensyn. Hvilken økonomisk betydning dette vil ha, vil avhenge av i hvilken grad vi lykkes med målet om å avskaffe problemet på lang sikt. Med dagens utgangspunkt er det viktig at opptjeningen i størst mulig grad avspeiler graden av ufrivillighet. En begrensning til dagpengerett for delvis arbeidsledige vil ikke være tilstrekkelig. Målet må være opptjening i forhold til den stillingsandel den undersysselsatte søker.

3. Langsiktig stabilisering av økonomien

Ethvert pensjonssystem må ha mekanismer som sikrer en langsiktig sammenheng mellom inntekter og utgifter. Både i folketrygden, private pensjonsordninger og tjenestepensjoner har det over tid skjedd tilpasninger for å bidra til en slik balanse. Det har skjedd ved at

premiene/avgiftene er økt og/eller ved at ytelsene har blitt justert. Kravet til å møte den finansielle utfordring skjerpes når antallet pensjonister øker sterkt og arbeidsstyrken stagnerer og LO har her akseptert de prinsipper som nå er besluttet.

Vi har imidlertid hatt viktige krav særlig knyttet til graden av automatikk og aktiv innsats for å påvirke arbeidslivets utvikling.

i) Levealdersjustering

Gjennom meklingsløsningen for AFP har LO fått gjennomslag for en mer dempet innfasing enn det "automatikken" skulle tilsi. Vi har også fått gjennomslag for at vi i tilknytning til avtaleverket for AFP skal ha en evaluering av pensjonene bl.a. i forhold til arbeidslivets utvikling med sikte på tilpasninger senest ved hovedoppgjøret i 2018.

Regjeringen har også imøtekommet kravet om en snarlig startende overvåkingsprosess med tanke på pensjon og arbeidsliv med et bredere perspektiv enn AFP. Systemet for levealdersjustering er et hovedbidrag for å gjøre pensjonsutgiftene forutsigbare. Men for at dette elementet i pensjonssystemet skal være bærekraftig må det bli forstått og møte tilstrekkelig grad av aksept bl.a. av arbeidslivets parter. Derfor er det viktig at pensjonsutgiftenes utvikling også ses i sammenheng med utviklingen i oljeinntektene og pensjonsfondets stilling.

Som basis for LO s medvirkning til pensjonsreformen er det lagt stor vekt på at denne også krever et mer bærekraftig arbeidsliv enn i dag. Det er også viktig at levealdersjusteringen ikke forsterker de sosiale skeivheter som er knyttet til systematiske forskjeller i levealder mellom ulike grupper i befolkningen. Disse hensynene må ivaretas gjennom det planlagte trepartssamarbeidet på området.

I dette må det også kunne legges grunnlag for et samarbeid om beregningsgrunnlag og den praktiske gjennomføring av levealdersjusteringen.

ii) Indekseringen

Målet for LO er et best mulig pensjonsnivå ved pensjoneringstidspunktet, slik at personer med normale inntekter kan opprettholde en rimelig levestandard som pensjonist i forhold til det en har hatt under sitt yrkesaktive liv. Siden etableringen av folketrygden i 1967 har Stortinget regulert grunnbeløpet uten faste prinsipper. Sett over perioden siden den gang har denne reguleringen i gjennomsnitt vært høyere enn prisstigningen, men lavere enn lønnsveksten. I høringsnotatet er det sikret en automatisk bedre justering av selve pensjonsopptjeningen fram til pensjonering enn dette.

De løpende pensjoner deretter er foreslått å gis en regulering som omtrent tilsvarer folketrygdens utvikling fram til nå.

Også på dette punkt har Departementet skissert en ny teknisk vri på systemet ved å ta utgangspunkt i lønnsveksten fratrukket 0,75 prosent. LO vil her foretrekke at en holder fast

ved det som pensjonsforliket ga av utfall (gjennomsnittet av pris- og lønnsutvikling), særlig for å unngå enkeltår med negativ utvikling i kjøpekraften.

LO konstaterer med tilfredshet at det foreslåtte opplegg for levealdersjustering i forbindelse med AFP-løsningen vil gi bedre sikring av garantipensjonen med langsiktig virkning enn det som ligger i selve høringsnotatet.

En fastere reguleringsteknikk for folketrygden bør ikke innebære at drøftingsordningene med pensjonistorganisasjonene svekkes.

iii) Egen pensjonsavgift

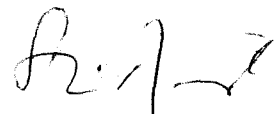
Et viktig ledd i argumentasjonen under pensjonsreformen har vært ønsket om nærmere forståelse av sammenhengen mellom arbeid og pensjon. Dette kan begrunnes både ut fra hensynet til "arbeidslinja" men også for å styrke legitimitet og forståelse for finansieringen av velferdsstaten på lang sikt. Det blir større oppslutning om å betale for denne, når en tydeliggjør hva "pengene går til". På denne bakgrunn fremstår departementets begrunnelse for ikke å følge opp dette med en egen pensjons- eller trygdeavgift som lite tilfredsstillende og vi ber om at saken vurderes på nytt med litt mer offensiv innstilling.

Med vennlig hilsen

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Roar Flåthen

Stein Reegård